Deloitte.

Gemeente Enschede

Accountantsverslag 2020

Gemeente Enschede

14 juni 2021

Deloitte.

Deloitte Accountants B.V.
Meander 551
6825 MD Arnhem
Postbus 30265
6803 AG Arnhem
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9777
www.deloitte.nl

Aan de gemeenteraad
van de gemeente Enschede
T.a.v. mevrouw J.J. Ligteringen,
griffie
Postbus 20
7500 AA ENSCHEDE

Onderwerp
Accountantsverslag 2020

Datum
14 juni 2021

Ons kenmerk
2106A6E1F1/IK

Geachte leden van de raad,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2020 van de gemeente Enschede aan. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2020 van de gemeente Enschede.

Wij verstrekken een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening 2020
De jaarrekening 2020 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Enschede. Wij hebben bij deze jaarrekening een goedkeurende controleverklaring voor getrouwheid en rechtmatigheid verstrekt.

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met de afspraken zoals vastgelegd in ons auditplan van 1 oktober 2020 en de uiteindelijke opdrachtbevestiging van 10 maart 2021.

Wij bespreken onze bevindingen met de Rekeningencommissie
Wij hebben de inhoud van het concept van dit accountantsverslag afgestemd met de portefeuillehouder financiën, de concerncontroller en de senior strategisch adviseur financiën. Op 7 juni hebben wij de uitkomsten van onze controlewerkzaamheden en dit accountantsverslag toegelicht aan de leden van de Rekeningencommissie. Mocht u naar aanleiding van ons accountantsverslag nog vragen hebben, dan beantwoorden wij die graag.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: N.R. Fritz RA

Op alle opdrachten verricht door Deloitte, behoudens M&A Diensten, zijn de Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, januari 2020 gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van toepassing.
Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853. Deloitte Accountants B.V. is a Netherlands affiliate of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited.

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting controle 2020	4
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring	5
Bevindingen van de controle 2020	11
De financiële positie van uw gemeente	12
Belangrijkste bevindingen uit onze controle	17
Interne beheersing	29
Interne beheersing	30
Overige aangelegenheden	32
Overige aangelegenheden	33
Bijlagen	34
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen	35
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle	36
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen	37
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen	38
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020	39
Bijlage B2 - Bevindingen controle IMG-bijlage 2020	41
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging	42
Bijlage D - Toelichting Grondexploitaties	44

Bestuurlijke samenvatting controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring

Getrouwheid en rechtmatigheid	• Wij hebben een goedkeurende controleverklaring voor getrouwheid en rechtmatigheid verstrekt d.d. 14 juni 2021. • De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 8 miljoen respectievelijk € 24 miljoen.
Financiële positie	• De financiële positie ultimo 2020 is toegenomen ten opzichte van 2019. • De weerstandscapaciteit 2020 bedraagt € 96,5 miljoen. Deze weerstandscapaciteit is hoger dan de door de gemeente Enschede onderkende risico's van € 41,1 miljoen. De weerstandsratio is in 2020 toegenomen (2,3 t.o.v. 1,6 per ultimo 2019). De stijging van de ratio wordt met name gerealiseerd door de hoge toevoegingen aan de reserves in 2020 (€ 35,3 miljoen) en het positieve resultaat ad € 10,1 miljoen.
Interne beheersing	• Op basis van onze tussentijdse en jaareinde controlewerkzaamheden hebben wij verbetermogelijkheden geïdentificeerd in de interne beheersingsmaatregelen voor de financiële verslaggeving. Deze hebben wij aan u gerapporteerd in onze managementletter 2020. De belangrijkste tekortkomingen hebben wij toegelicht in hoofdstuk 3 van dit accountantsverslag. • Wij hebben nog geen dossierreview op de afgegeven ISAE-rapportage rondom uw IT-omgeving kunnen uitvoeren. Mede doordat wij nog niet hebben kunnen vaststellen of de juiste werkzaamheden zijn uitgevoerd ten behoeve van afgifte van de ISAE-rapportage, hebben wij bij onze controle 2020 niet kunnen steunen op de IT-omgeving. Wij hebben daarom gegevensgerichte controlewerkzaamheden verricht, waaronder detailcontroles.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring

Kwaliteit verslaggeving	• Er zijn in 2020 geen belangrijke wijzigingen in de verslaggevingsregels doorgevoerd. • Bij de controle hebben wij de door het management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingsvraagstukken geëvalueerd. Hierbij valt te denken aan het proces om tot schattingen te komen, zoals bij de grondexploitatie en voorzieningen. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsvraagstukken en de toegepaste inschattingen, zijn onderbouwd, redelijk zijn en consistent worden gebruikt. • Wij hebben vastgesteld dat het college in het jaarverslag en in de jaarrekening passende aandacht heeft gegeven aan de gevolgen van COVID-19 (coronavirus).
Controleproces	• Bij de start van de controle waren de jaarstukken gereed, het controledossier was nagenoeg gereed en daarmee heeft de organisatie het samenstelproces sterk verbeterd ten opzichte van voorgaande jaren. • Wij hebben de controle van de jaarrekening samen met uw medewerkers uitgevoerd in de bijzondere situatie van thuiswerken als gevolg van COVID-19 (coronavirus). Deze samenwerking hebben wij als constructief ervaren.
Langlopende schulden	• De gemeente Enschede heeft in 2020 een leningovereenkomst afgesloten met de aan haar verbonden partij Sportaal, tegen 0%-rente, aangezien Sportaal anders rente moest betalen over haar positieve banksaldo, omdat deze meer dan € 1 miljoen euro bedroeg. Voor de gemeente heeft dit geen financiële gevolgen aangezien zij geen rente hoeft te betalen aan de BNG Bank over een positief banksaldo. De senior treasurer heeft bevestigd dat dit past binnen het bestaande treasury-statuut. Wij concluderen dat het treasury-statuut hier inderdaad geen nadere richtlijnen voor geeft, en daarmee niet wordt afgeweken van het statuut.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring

Grondexploitatie	• Wij hebben het proces beoordeeld waarmee het management schattingsposten met betrekking tot de grondexploitatie bepaalt, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel. Indien nodig hebben wij specialisten ingeschakeld bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving. • Op grond van de door ons verrichte werkzaamheden inzake de waardering van de grondexploitaties concluderen wij dat de waardering van de voorraad onderhanden werk niet onaannemelijk is.
Overige conclusies	• Wij hebben géén controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage en de IMG-bijlage 2020 geconstateerd. • Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2020 niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2020 van de gemeente Enschede voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.
Begrotings-rechtmatigheid	• Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van deze overschrijding naar de analyse begrotingsrechtmatigheid zoals opgenomen in de jaarrekening (paragraaf 8.2 en 8.4). Hiermee legt uw gemeente verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten over 2020. De geconstateerde overschrijdingen (lastenkant) die formeel als onrechtmatig worden aangemerkt, hebben -vanwege de directe relatie met hogere opbrengsten- geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring

Wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2020 te verstrekken

Wij hebben onze controle van de jaarrekening 2020 van de gemeente Enschede uitgevoerd en verstrekken bij deze jaarrekening een goedkeurende verklaring voor getrouwheid en rechtmatigheid.

Wij hebben niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot het vermogen en resultaat

Wij hebben tijdens onze controle ongecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd die van invloed zijn op het vermogen of het resultaat van de gemeente. Gezien de omvang van deze verschillen niet materieel zijn gerelateerd aan de goedkeuringsmaterialiteit, raken deze verschillen niet de strekking van onze controleverklaring.

Voor een overzicht van de niet-gecorrigeerde controleverschillen refereren wij aan bijlage A1a.

Wij hebben geen controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot de rechtmatigheid

De in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2020 zijn in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader 2020 dat op 1 februari 2021 door de gemeenteraad is vastgesteld.

Op basis van de uitgevoerde controlewerkzaamheden voor de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen hebben wij geen onrechtmatigheden vastgesteld.

De begrotingsoverschrijdingen zijn in de jaarrekening toegelicht en bevatten geen onrechtmatigheden die wij hebben mee moeten wegen in ons rechtmatigheids-oordeel.

Wij hebben een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2020 verstrekt.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot SiSa en IMG

Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage en de IMG-bijlage 2020 geconstateerd.

Geen feitelijke niet-gecorrigeerde controleverschillen geïdentificeerd met betrekking tot de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Wij hebben tijdens onze controle geen niet-gecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd groter dan onze rapporteringsdrempel die van invloed zijn op de WNT.

Onze opdracht is ongewijzigd uitgevoerd

Met de opdrachtbevestiging heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2020. Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend voor onze controle:

- Het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado).
- Het normenkader 2020 dat 1 februari 2021 door de gemeenteraad is vastgesteld.

De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging.

Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking of wijziging in de reikwijdte van onze controle. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2020 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Enschede

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de member firms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectievelijke zuster- en/of dochterondernemingen en de gemeente, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid.

Onze volledige onafhankelijkheids-bevestiging is te vinden in bijlage C bij deze rapportage.

Er zijn geen belangrijke wijzigingen in de verslaggevingsregels

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van uw gemeente.

Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente zijn uiteengezet in de toelichting in de jaarrekening 2020. De grondslagen zijn met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. De grondslagen zijn aanvaardbaar.

Wij hebben het door het college en het ambtelijk management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingspraktijken geëvalueerd, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Wij zijn van mening dat de verslaggevingsvraagstukken en de toegepaste inschattingen, goed onderbouwd, redelijk zijn en consistent worden gebruikt.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening

De jaarstukken 2020 van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag 2020 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen).
- De jaarrekening 2020 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten met toelichting en de SiSa-bijlage).

De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (over o.a. het weerstandsvermogen en risicobeheersing, bedrijfsvoering en verbonden partijen) het jaarverslag. Op basis van Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 is de accountant verplicht bepaalde werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot het jaarverslag en de andere informatie die in de jaarstukken is opgenomen. Als onderdeel van dit vereiste hebben wij de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag de vereiste informatie bevat op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en artikel 26 BBV.
- Wij hebben vastgesteld dat het college in het jaarverslag en in de jaarrekening passende aandacht heeft gegeven aan de gevolgen van COVID-19 (coronavirus).

Bevindingen van de controle 2020

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

De financiële positie van uw gemeente

In dit hoofdstuk geven wij op hoofdlijnen een samenvatting van ontwikkelingen in het vermogen en het resultaat van uw gemeente

De vermogenspositie van uw gemeente is ten opzichte van 2019 verbeterd

In het BBV, de verslaggevingsregels van gemeentes, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en -bestemming.

Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerd totaalsaldo van baten en lasten 2020 bedraagt € 35,3 miljoen voordelig. Per saldo is tussentijds € 25,2 miljoen aan de reserves toegevoegd, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2020 € 10,1 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

Eigen vermogen (in € 1.000)	2020	2019	2018
Eigen vermogen per 1 januari	**123.373**	**128.966**	**104.465**
Herrubricering (zie toelichting in de jaarrekening)	-/- 457		
Tussentijdse resultaatbestemming	25.239	-/- 14.857	7.861
Gerealiseerd resultaat	10.105	9.265	16.640
Totaal ('saldo van baten en lasten')	**35.344**	**-/- 5.592**	**24.500**
Eigen vermogen per 31 december	**158.260**	**123.373**	**128.966**

In het overzicht hierboven hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen. De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2020 25,5% van het balanstotaal (2019: 19,6% van het balanstotaal).

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaalsaldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de politieke besluitvorming.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

De financiële positie van uw gemeente

Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende:

Exploitatieresultaat (in € 1.000)		
Totale baten		791.459
Totale lasten	-/-	756.115
Gerealiseerde saldo van baten en lasten		**35.344**
Af: stortingen in reserves	-/-	55.650
Bij: onttrekkingen aan reserves		30.411
Saldo mutaties reserves	-/-	25.239
Gerealiseerd resultaat		**10.105**

De exploitatie over 2020 laat een positief gerealiseerd saldo van baten en lasten van € 35,3 miljoen zien, ten opzichte van een begroot saldo van nadelig € 3,3 miljoen. Op de begroting (na wijziging) is een voordeel van € 38,6 miljoen behaald.

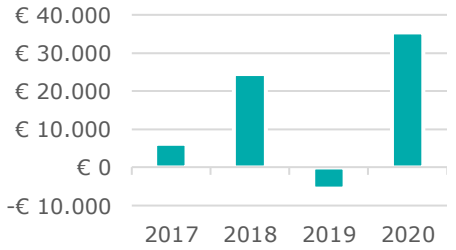
De grootste voordelen ten opzichte van de begroting (na wijziging) doen zich voor op het programma Vitaal en sociaal (€ 22,6 miljoen) en op de overige onderdelen binnen de Algemene dekkingsmiddelen (€ 4,3 miljoen) en Overhead (€ 5,4 miljoen).

Binnen Overhead valt op dat de lasten € 5,5 miljoen lager zijn dan begroot. Dit valt in zijn geheel toe te wijzen aan de categorie "Interne dienstverlening". Deze daling is met name veroorzaakt door de impact van COVID-19 door enerzijds de overgang naar thuis werken waardoor kantoorkosten (catering, artikelen e.d.) met € 1 miljoen gedaald zijn en anderzijds doordat organisatieontwikkeling en IT-projecten geen doorgang konden vinden (€ 3,3 miljoen minder lasten).

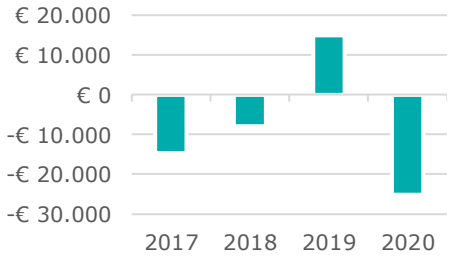
In de programma-verantwoording wordt per programma op hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. In de jaarrekening is dit vervolgens samengevat weergegeven in hoofdstuk 8.4 (Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid).

De gemeente heeft de verschillen toegelicht en de belangrijkste financiële impact hiervan in kaart gebracht. Verderop in deze rapportage gaan wij nader in op de verschillen tussen de begrote en de werkelijke lasten in het kader van de begrotingsrechtmatigheid.

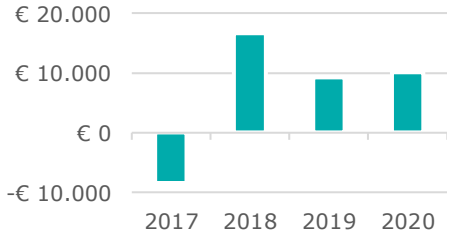
Saldo van baten en lasten x € 1.000

Mutaties in reserves x € 1.000
volgens staat van baten en lasten

Gerealiseerd resultaat x € 1.000

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

De financiële positie van uw gemeente

Voorspellende waarde van uw begroting

De begroting is voor uw gemeente een belangrijk sturingsinstrument. Het is een kaderstellend document, waarmee door de gemeenteraad aan het college kaders worden meegegeven waarbinnen het beleid kan worden gerealiseerd. Om inzicht te krijgen in de mate waarin uw organisatie in staat is om het gerealiseerde resultaat te voorspellen, hebben wij het resultaat volgens begroting afgezet tegen het gerealiseerde resultaat volgens de jaarrekeningen 2017-2020.

Het rekeningresultaat over 2020 wijkt, net als voorgaande boekjaren, in grote mate af van het begrote rekeningresultaat. Begin 2020 hebben wij hier uitgebreid met de ambtelijke organisatie over gesproken.

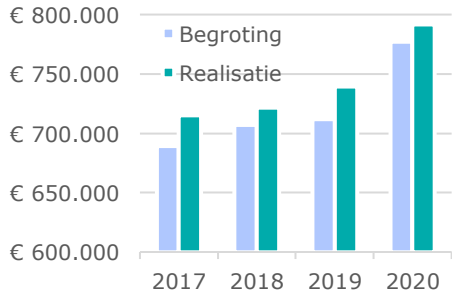
De ambtelijke organisatie is in 2020 gestart met een onderzoek naar het opstellen van de begroting. Logischerwijs heeft dit onderzoek nog geen (positief) effect op de voorspellende waarde van de begroting 2020.

Deze begroting is immers eind 2019 reeds opgesteld en vastgesteld. Ook de COVID-19 pandemie heeft invloed gehad op de uitvoerbaarheid van de in de begroting opgenomen activiteiten maar daarnaast ook op de extra geldstromen en taken (Tozo) die uw gemeente heeft uit moeten voeren.

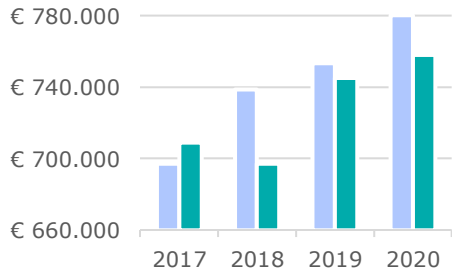
Afgelopen jaar is door de ambtelijke organisatie o.a. samen met de programmamanagers gekeken naar de wijze waarop de begroting tot stand komt en waar afgelopen jaren structureel ruimte aanwezig was. Deze interne gesprekken hebben ertoe geleid dat € 2,8 miljoen structurele begrotingsruimte is ontstaan zonder dat het ambitieniveau en de uit te voeren werkzaamheden zijn aangepast.

Deze ruimte zal in de Zomernota 2021 nader worden toegelicht en de inzet van deze gelden wordt via deze Zomernota aan u voorgelegd.

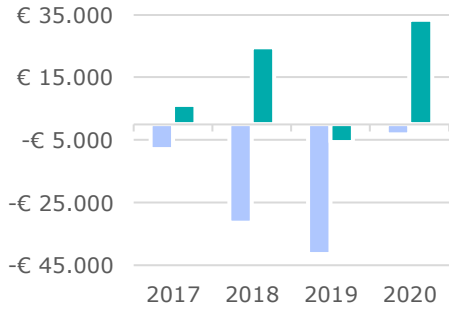
Baten – begroting vs realisatie (x € 1.000) – excl mutaties reserves

Lasten – begroting vs realisatie (x € 1.000) – excl mutaties reserves

Saldo van baten en lasten – begroting vs realisatie (x € 1.000)

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

De financiële positie van uw gemeente

Het weerstandsvermogen is toegenomen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's. Beiden zijn gemuteerd in 2020, de ratio is met 0,7 toegenomen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De door uw gemeente berekende beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 96,5 miljoen (2019: € 76,1 miljoen). Dit is inclusief de stille reserves ad € 9,8 miljoen die met name in de panden van het Vastgoedbedrijf en de gronden van het grondbedrijf zitten (2019: € 11,7 miljoen). De daling van de stille reserves is veroorzaakt door de verkoop van twee panden met een boekwaarde van nihil (volledig afgeschreven).

Aangezien de panden en gronden in gebruik zijn, zijn deze zeer waarschijnlijk niet op korte termijn liquide te maken. Daarnaast betreft een groot deel van het vastgoed in de stille reserves maatschappelijk vastgoed. Normaliter wordt dit soort vastgoed niet meegerekend in de stille reserves omdat deze panden en locaties niet eenvoudig verkocht (kunnen) worden door de gemeente. Wij hebben het college geadviseerd bij de actualisatie van de weerstandsnota hier rekening mee te houden.

Benodigde weerstandscapaciteit

De inventarisatie van risico's geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's. Hierbij is ook rekening gehouden met de kansinschatting van het zich voordoen van het geïdentificeerde risico, om zo de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen. Daarbij wordt een doorlopend inzicht gegeven in de grootste risico's (qua financiële impact en kans) voor uw gemeente, en wordt vermeld welke risico's zijn verdwenen en/of nieuw zijn geïdentificeerd. Ook wordt een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van de belangrijkste risico's.

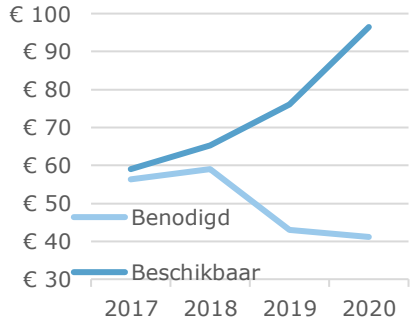
Het berekende bedrag aan specifieke risico's bedraagt € 41,1 miljoen (2019: € 43 miljoen). De belangrijkste mutatie in de gekwantificeerde risico's is:

- Afname risico grondexploitatieprojecten, € 2,7 miljoen. Deze daling is veroorzaakt doordat het risico op terugnemen van voortijdig genomen winsten is verminderd.

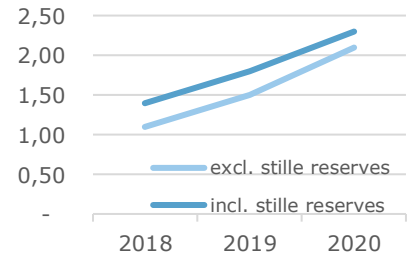
Bovenstaande afname wordt gecompenseerd door een beperkte toename in de overige risico's.

Uw weerstandsvermogen is ruim toereikend in relatie tot de berekende risico's. Dit wordt inhoudelijk toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in het jaarverslag (paragraaf 3.2).

Weerstandscapaciteit
(in miljoen euro's)

Ratio weerstandscapaciteit

Tenslotte merken wij op dat uw eigen Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement is opgesteld in 2012. Wij hebben begrepen dat deze Nota in 2021 wordt geactualiseerd.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Voorraad onderhanden werk

Een belangrijke schattingspost in de jaarrekening is de post voorraad onderhanden werk, oftewel de bouwgronden in exploitatie. De boekwaarde per 31 december 2020 van deze post bedraagt € 17,3 miljoen. Ten behoeve van de waardering van de bouwgronden in exploitatie per balansdatum, dient de gemeente per individuele grondexploitatie te bepalen of de boekwaarde plus de in de toekomst nog te realiseren kosten en opbrengsten, naar de beste inschatting, terugverdiend zal worden.

De gemeente Enschede schat per 31 december 2020 in dat de totale omvang van de niet terug te verdienen kosten op de gehele grondexploitatie € 65,8 miljoen is. Hiervoor is een voorziening getroffen, die in mindering is gebracht op de bouwgronden in exploitatie.

Ten opzichte van 2019 is de voorziening met € 0,5 miljoen afgenomen.

In bijlage D hebben wij een toelichting opgenomen over onze controleaanpak van de voorraad onderhanden werk.

Waardering belangrijkste grondexploitaties

Op grond van onze risicoanalyse hebben wij de grondexploitaties Eschmarke – Leuriks Oost, Brunink, 't Vaneker, B&S Valley en Oostkrans – Usseleres geselecteerd voor een detailanalyse op een deel van de eerdergenoemde 5P's. Voor specifieke onderdelen (Oostkrans –Usseleres alle 5P's; en B&S Valley alleen prijs) hebben wij onze specialisten ingeschakeld bij het beoordelen van de deze specifieke elementen.

Wij hebben voor deze gebieden het proces beoordeeld waarmee het management schattingsposten ontwikkelt en beoordeelt, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd, een en ander in de context van onze verklaring bij de jaarrekening als geheel.

In deze paragraaf gaan wij in op onze bevindingen en constateringen die voortvloeien vanuit de door ons verrichte werkzaamheden op de geactualiseerde grondexploitatieberekeningen.

Conclusie

Wij hebben op grond van de door ons verrichte werkzaamheden inzake de waardering van de grondexploitaties vastgesteld dat de waardering van de voorraad onderhanden werk niet onaannemelijk is. Hierna lichten wij dit voor de belangrijkste grondexploitatie toe.

Algemeen – parameters

Bij de controle van de gehanteerde parameters (kostenstijging, opbrengstenstijging, disconteringsvoet en rente) hebben wij geen materiële afwijkingen geconstateerd. Daarmee achten wij de parameters in de MPG 2021 aannemelijk.

Prijs-component (opbrengsten)

Voor de hiernaast genoemde grondexploitaties hebben wij - samen met onze vastgoedspecialisten - specifiek de nog te realiseren opbrengsten gecontroleerd. De nog te realiseren opbrengsten voor deze 5 exploitaties bedragen € 46,7 miljoen van het totaal voor alle grondexploitaties van € 81,7 miljoen.

Bij deze controle hebben wij onder andere een aansluiting gemaakt met de plangebieden (juistheid aantal m2's) en een vergelijking met gerealiseerde grondprijzen in het verleden. Hierbij hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Plankosten (ontwikkeling)

Voor de grondexploitaties Eschmarke (Leuriks-Oost) en Oostkrans Usseleres hebben wij met name de ingerekende plankosten in detail gecontroleerd. Hierbij hebben wij een vergelijking met landelijke branchegegevens gemaakt. Wij hebben geen bijzonderheden bij deze controle geconstateerd.

Oostkrans - Usseleres

Bij de controle van dit project hebben wij geconstateerd dat de looptijd van de exploitatie is verlengd en daarmee nog 11 jaar in ontwikkeling is. Deze verlenging is veroorzaakt door vertraging in het verleggen van het Warmtenet door Ennatuurlijk B.V.

Voorgaand jaar hebben wij aan u gerapporteerd over de specifieke eisen van het Bbv ten aanzien van de looptijd van grondexploitatieprojecten (Roombeek).

De richtlijnen van de commissie BBV schrijven voor dat bij grondexploitaties met een looptijd van langer dan 10 jaar aanvullende interne beheersingsmaatregelen getroffen moeten worden.

Eén van deze maatregelen is dat de gemeenteraad de langere looptijd expliciet besluit. Zonder een expliciet Raadsbesluit mogen de kasstromen na het 10e jaar niet meegenomen worden en heeft dit aldus gevolgen voor de waardering.

Uit de ontvangen documentatie blijkt geen expliciet besluit voor de langere looptijd. Ook moet de gemeente aanvullende interne beheersmaatregelen implementeren, bijvoorbeeld het niet inrekenen van opbrengstenstijgingen na het 10de jaar.

Ook dit jaar ontbreekt bij één grondexploitatie – Oostkrans Usseleres – het specifieke raadsbesluit ten aanzien van de looptijd. Wij hebben begrepen dat voorafgaand aan het vaststellen van de jaarstukken 2020 op de raadsagenda is geagendeerd het vaststellen van de looptijd van 11 jaar voor Oostkrans Usselers. Rekening houdend met dit expliciete besluit, achten wij de waardering van Oostkrans Usseleres aannemelijk.

Daarnaast is binnen Oostkrans Usseleres voor het laatste jaar van de exploitatie (2031) een forse afzet van 18 hectare opgenomen.

In de voorgaande jaren (2026-2030) is een gemiddelde afzet van 10-12 hectare begroot. Wij hebben het college geadviseerd een doorrekening te maken van het spreiden van de afzetprognose in 2031 over 2 jaren (tot en met 2032) zodat -conform de voorgaande jaren- de gemiddelde afzet meer in lijn ligt.

De impact hiervan bedraagt circa € 75.000 en is daarmee niet materieel in het kader van de juiste waardering van de grondexploitatie Oostkrans – Usseleres.

Op basis van onze controlewerkzaamheden, inclusief de beoordeling door onze vastgoedspecialisten, is de ingerekende afzetprognose niet onaannemelijk en past het eventueel spreiden van de afzet over twee jaren binnen de schattingsonzekerheid die wij kunnen accepteren bij de controle van schattingsposten, zoals de waardering van de grondexploitatie-projecten.

Overige aandachtspunten

Bij de beoordeling van Oostkrans-Usseleres hebben wij geconstateerd dat het aanleggen van het warmtenet heeft geleid tot een aanpassing van de looptijd. Daarnaast hebben wij geconstateerd dat nog geen definitieve overeenkomst is gesloten met Ennatuurlijk B.V. inzake het aanleggen van het warmtenet. Wij hebben het college aandacht gevraagd voor het tijdig vastleggen van de afspraken over het warmtenet en daarmee de mogelijke onzekerheden in de grondexploitatie-opzetten nog verder te beperken.

Tussentijdse winstneming

In 2016 (en 2019) heeft de commissie BBV de notitie Grondexploitaties gepubliceerd. Hierin is opgenomen dat voor winstneming de ‘ percentage of completion (POC) methode’ moet worden toegepast. Hierbij geldt dat indien aan een aantal voorwaarden is voldaan winst moet worden genomen.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Voor toepassing van de POC-methode is het van belang dat het resultaat betrouwbaar kan worden geschat en er moet sprake zijn van verkochte grond en gerealiseerd kosten.

Op grond van het BBV heeft uw gemeente in het boekjaar 2020 € 1,9 miljoen winst genomen op de grondexploitaties (2019 € 6,2 miljoen). De winstname heeft met name betrekking op de grondexploitaties Velve Lindenhof (€ 1,1 miljoen) en Het Brunink (€ 0,6 miljoen).

Ook is in 2020 € 0,3 miljoen winst 'terug genomen' bij Roombeek Binnenstad. Vanwege een aanpassing in de verhouding voortgang kosten/opbrengsten per ultimo 2020 ten opzichte van 2019 is deze € 0,3 miljoen aan winst teruggenomen.

In overeenstemming met uw besluitvorming is de winst toegevoegd aan de reserve 'Grondbedrijf'.

Voor de portefeuille grondexploitatie-projecten is tot en met 2020 in totaal € 23 miljoen tussentijdse winst genomen.

Voorzieningen

Onderhoudsvoorziening Havens

Naast de waardering van de grondexploitatie heeft de gemeente nog andere schattingsposten opgenomen in haar jaarrekening. Een belangrijke schattingspost zijn de voorzieningen, waaronder met name de onderhoudsvoorzieningen. Het BBV schrijft voor dat voor het opnemen van een voorziening de gemeente onder andere een actueel onderhoudsplan moet hebben ter onderbouwing van de voorziening per ultimo boekjaar.

Voorgaand jaar hebben wij aan u gerapporteerd dat de voorziening Havens geen recent onderhoudsplan aanwezig is en bij de berekening van de hoogte van de voorziening en de jaarlijkse dotatie geen rekening wordt gehouden met de jaarlijkse inflatie.

In 2020 heeft het college een onderhoudsplan laten opstellen door een externe partij. Op basis van dit actuele onderhoudsplan blijkt geen aanpassing van het huidige voorzieningenniveau noodzakelijk.

Voorziening vervangingsinvesteringen GRP

In de jaarrekening 2020 is een onttrekking van ruim € 26 miljoen uit de voorziening vervangingsinvesteringen Riolering zichtbaar.

Deze onttrekking heeft voor € 8,7 miljoen betrekking op investeringen in 2020 en voor € 17,4 miljoen op investeringen uit voorgaande jaren.

De Notitie Riolering uit november 2014 bood de ruimte om investeringen in enig jaar te dekken door vrijval van de voorziening voor vervangingsinvesteringen in latere jaren. Uw gemeente heeft voorgaande jaren geen onttrekking uit de voorziening verwerkt en heeft dit in 2020 alsnog verwerkt.

Wij hebben vastgesteld dat in de onderliggende begroting voor het vaststellen van het rioleringstarief de jaarlijkse dotatie aan de voorziening vervangingsinvesteringen als component is opgenomen. Daarnaast hebben wij een detailcontrole uitgevoerd om vast te stellen dat alleen investeringen in bestaande riolering uit de voorziening is onttrokken. Hierbij hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd.

Wellicht ten overvloede, merken wij nog op dat in april 2021 de commissie BBV een nieuwe Notitie Heffingen heeft gepubliceerd. Deze notitie geldt vanaf het boekjaar 2021. Volgens deze notitie is bovengenoemde werkwijze niet meer toegestaan en is het niet meer mogelijk om investeringen met terugwerkende kracht te "dekken" door vrijval van de voorziening vervangingsinvesteringen.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

FC Twente

Wij hebben in 2020 een beoordeling uitgevoerd op de inbaarheid van de vorderingen ten opzichte van FC Twente. De gemeente loopt namelijk een risico over de verstrekte leningen (€ 13,5 miljoen) en over de garantstellingen (€ 8,3 miljoen) ultimo 2020.

Als gevolg van de COVID-19 crisis heeft ook FC Twente een financieel lastig jaar achter de rug. Het college van uw gemeente heeft hierom besloten de betaling van de aflossing van de risicopremie uit te stellen tot 31 december 2020. FC Twente heeft deze premie in juli 2020 aan de gemeente betaald.

De gemeente Enschede heeft een beoordeling verricht aan de hand van de stukken van FC Twente onder andere de jaarrekening 2019/2020, halfjaarcijfers 2020/2021, de begroting over 2020/2021 en de liquiditeitsprognoses. Op basis hiervan concludeert het management van FC Twente dat er basis van conservatieve veronderstellingen voldoende liquiditeit is voor de periode tot en met seizoen 2024/2025. Op dit moment concludeert de gemeente dat de huidige informatie niet leidt tot de inschatting dat FC Twente niet kan voldoen aan haar verplichtingen aan de gemeente en daarmee tot het opnemen van een voorziening voor oninbaarheid. Wij kunnen ons vinden in deze conclusie.

Wel wordt opgemerkt dat als beperkende coronamaatregelen ook na dit seizoen worden verlengd, dit forse invloed kan hebben op de financiële positie van FC Twente. De gemeente heeft veelvuldig contact met FC Twente over de ontwikkeling van de financiële positie.

Naleving van de Europese aanbestedingsregels

Naar aanleiding van de uitgevoerde controlewerkzaamheden inzake de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen hebben wij geen onrechtmatigheden vastgesteld die een impact hebben op de strekking van onze controleverklaring bij de jaarrekening 2020.

Overige bevindingen

Verstrekte lening Sportaal

De gemeente Enschede heeft in 2020 een overeenkomst afgesloten met de aan haar verbonden partij Sportaal, Sportaal heeft een lening aan de gemeente verstrekt aangezien zij een negatieve rente krijgt doorberekend van haar huisbankier. In de leningovereenkomst is een rentevergoeding van 0% afgesproken. Voor de gemeente heeft dit geen financiële gevolgen aangezien zij geen rente hoeft te betalen over een positief banksaldo bij de BNG Bank. Deze lening is door de senior treasurer van uw gemeente getoetst en valt binnen de mogelijkheden van het Treasurystatuut.

Tozo

Eén van de maatregelen die het kabinet gebruikt om ondernemers te steunen tijdens de coronacrisis is de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo). Als onderdeel van de controle van de SiSa-bijlage heeft de accountant van de gemeente Hengelo (afdeling ROZ) deze regeling gecontroleerd en op 19 april jl. een goedkeurende controleverklaring verstrekt. De Tozo uitkeringen (ruim € 25 miljoen) zijn daarmee juist en rechtmatig verstrekt.

De Nota verwachtingen accountantscontrole schrijft tevens voor dat de externe accountant een kwalitatieve toets moeten verrichten op uw Misbruik en Oneigenlijk beleid voor de Tozo-regeling.

Wij -in combinatie met de werkzaamheden uitgevoerd door de externe accountant van de gemeente Hengelo- hebben vastgesteld dat binnen uw gemeente in algemene zin procedures aanwezig zijn om misbruik en oneigenlijk gebruik te detecteren. Ten aanzien van de Tozo-regeling was in 2020 nog geen specifiek beleid voor misbruik en oneigenlijk gebruik opgesteld en is er geen opvolging gegeven aan de signalen vanuit het Inlichtingenbureau.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

De uitvoering van het M&O beleid loopt door in 2021. Afhandeling van de signalen vanuit het Inlichtingenbureau met gevolgen voor eerder afgegeven beschikking Tozo worden verantwoord in de SiSa-bijlage over 2021. Wij hebben het college derhalve geadviseerd in 2021 aandacht te hebben voor de toereikendheid van het M&O beleid zoals onlangs is opgesteld door de afdeling ROZ van de gemeente Hengelo en dat de signalen vanuit het Inlichtingenbureau adequaat worden opgevolgd.

Sociaal domein | Gevolgen corona

Wij hebben in de boardletter 2020 gerapporteerd over de bijzondere gevolgen van corona voor het sociaal domein. Hieronder voorzien wij u van een beknopte actualisatie.

De financiële gevolgen voor de gemeente zien toe op de volgende onderdelen:

- Continueren van reguliere zorg: Voor zover mogelijk hebben de zorgverleners de reguliere zorg gecontinueerd en volstaat ter zake de interne beheersing die in afgelopen jaren voldoende heeft gefunctioneerd.
- Leveren van alternatieve zorg: Voor zover zorgleveranciers de reguliere zorg niet konden continueren, mochten zij alternatieve zorg leveren. De verantwoording en afrekening hiervan vindt op dezelfde wijze plaats als de afrekening van reguliere zorg.
- Verstrekken van continuïteitsbijdragen: de gemeente heeft € 1,8 miljoen aan continuïteitsbijdragen verstrekt in 2020.
- Vergoeden meerkosten corona: Deze kosten zien bijvoorbeeld toe op extra beschermingsmiddelen, zoals mondmaskers en handschoenen. Het beschikbare budget bedroeg voor 2020 € 8 miljoen (verdeeld over WMO en Jeugd).

Wij merken op dat de gemeente voldoende (extra) interne beheersmaatregelen heeft getroffen om de (mogelijke) financiële effecten van corona voor het sociaal domein in beeld te brengen en te beheersen.

Sociaal domein | ZIN en PGB

Als onderdeel van onze jaarrekeningcontrole hebben het sociaal domein gecontroleerd. De totale besteding voor Zorg in Natura (ZIN) voor WMO (excl. Beschermd Wonen) en Jeugd in 2020 bedraagt € 98,4 miljoen en voor PGB € 4,6 miljoen. Daarmee is een stijging van de ZIN-uitkeringen te zien van € 8,4 miljoen ten opzichte van 2019 en een lichte daling van de PGB-uitkeringen met € 0,4 miljoen.

Net als voorgaand jaar heeft de gemeente Enschede zelf onderzoek gedaan naar de getrouwheid en rechtmatigheid van zowel de ZIN-uitkeringen als de PGB-bestedingen.

Deze interne controlewerkzaamheden zien toe op analyses van klachtenregistraties en het herindicatieproces; klanttevredenheidsonderzoeken en mondelinge toetsing van cliëntresponses.

Wij hebben de opzet en het bestaan van de interne controles getoetst tijdens onze controle. Daarnaast hebben wij een steekproef uitgezet voor de te controleren dossiers.

De accountant van de SVB heeft een controleverklaring met een oordeel met beperking bij de verantwoordingen 2020 verstrekt, vanwege rechtmatigheidsafwijkingen. Voor de gemeente Enschede heeft de accountant van de SVB fouten voor getrouwheid en rechtmatigheid geconstateerd. De geconstateerde fouten zijn echter minimaal voor de jaarrekening van de gemeente Enschede en heeft daardoor geen impact op onze controleverklaring.

De vastlegging van de interne controles op de ZIN-bestedingen geeft daarentegen wel inzicht in de prestatielevering en andere relevante controle-elementen. Voor de ZIN-bestedingen hebben wij derhalve geconstateerd dat de gemeente zelf voldoende werkzaamheden heeft verricht om de risico's af te dekken.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Op basis van de steekproef en onze controlewerkzaamheden hebben wij geen afwijkingen geconstateerd voor de ZIN-bestedingen.

Wij hebben echter voor de populatie van WMO Beschermd wonen, waar de gemeente als centrumgemeente functioneert, wel afwijkingen geconstateerd. De schattingen die gemaakt zijn bij het opstellen van de jaarrekening (januari 2021) zijn te conservatief ingestoken. Op basis van de definitieve verantwoordingen die tussen april-juni 2021 zijn binnengekomen en de nog te verwachten verantwoordingen blijkt dat de gemeente nog circa € 0,7 miljoen terug te vorderen heeft. Dit is niet meer in de voorliggende jaarrekening verwerkt, maar heeft vanwege de beperkte omvang geen impact op ons oordeel over de jaarrekening 2020.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Begrotingsoverschrijdingen zijn toegelicht in de jaarrekening

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2020, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van raad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid 2018 van de Commissie BBV.

Het overschrijden van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

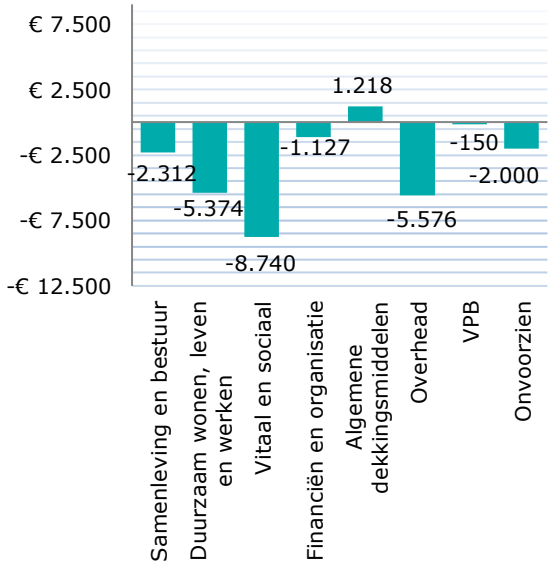
In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma. Zoals blijkt uit de hiernaast opgenomen figuur, is alleen op het programma Algemene dekkingsmiddelen een beperkte overschrijding op de lasten gerealiseerd van € 1,2 miljoen. Over 2019 was alleen op het programma Financiën en organisatie een overschrijding.

De belangrijkste oorzaken voor deze overschrijding zijn de hogere rente op de kortlopende schulden. Hier staan echter nog hogere baten tegenover vanuit de negatieve rente op kasgeldleningen van in totaal ruim € 1,3 miljoen. In totaliteit is sprake geweest van een negatieve rentelast op de kortlopende schulden.

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse op de begrotingsrechtmatigheid naar paragraaf 8.4 “Analyse begrotingsafwijkingen en begrotingsrechtmatigheid” van de jaarstukken.

Hiermee legt uw gemeente verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten over 2020. De geconstateerde kostenoverschrijdingen die formeel als onrechtmatig worden aangemerkt, hebben -gezien de oorzaak en de toelichting- geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.

Verschil begrote en werkelijke lasten (excl. mutaties in reserves) x € 1.000

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Kredietoverschrijdingen

In hoofdstuk 9.3. van de jaarstukken is het "Overzicht kredieten/onderhanden werk" opgenomen. In lijn met uw financiële verordening en als onderdeel van de rechtmatigheidscontrole hebben wij gecontroleerd of de bestedingen binnen de door de raad vastgestelde grenzen blijven. In uw financiële verordening is opgenomen dat overschrijdingen groter dan € 50.000 in tussentijdse rapportages moeten worden uitgelegd/toegelicht. Deze grens hanteert het college ook voor de jaarrekening. Op 1 project is een overschrijding van meer dan € 50.000 gerealiseerd: Project "Investeringen stadsbeheer groen" met een overschrijding van € 69.000 op een initieel budget van € 3.000.000.

Gezien de minimale omvang van de overschrijding raakt dit niet ons oordeel in de controleverklaring.

Samenstelproces jaarstukken

Bij de start van de controle waren de jaarstukken gereed, het controledossier was nagenoeg gereed en daarmee heeft de organisatie het samenstelproces sterk verbeterd ten opzichte van voorgaande jaren.

De samenwerking met de ambtelijke organisatie en het controleproces is verder verbeterd door al tijdens de interim-controle de eerste steekproeven uit te zetten en door in december 2020 en januari 2021 voorcontroles uit te voeren. Los van enkele planningstechnische uitdagingen door wisselingen en ziekte binnen het controleteam, hebben deze inspanningen ook bijgedragen aan een efficiënter en soepeler controleproces.

De grote wijziging in het aantal te verantwoorde SiSa-regelingen (per saldo 13 extra regelingen) heeft daarentegen een vertragend effect gehad op de doorlooptijd. Wij zullen met de ambtelijke organisatie het controleproces 2020 na afloop evalueren en goede afspraken maken voor het proces 2021 en daarmee hopelijk het proces nog verder versnellen.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Sisa-bijlage en IMG-bijlage 2020

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2020. Hierbij evalueren wij de getrouwheid en rechtmatigheid van de in de SiSa-bijlage verantwoorde gegevens (indicatoren).

De verplichte tabel met fouten en onzekerheden wat betreft deze specifieke uitkeringen is opgenomen in de bijlagen van dit accountantsverslag. Tijdens de controle hebben wij geen financiële fouten of onzekerheden geconstateerd.

In de SiSa-bijlage 2020 zijn in totaal vijftien nieuwe regelingen opgenomen, twee regelingen zijn vervallen ten opzichte van 2019. Hierdoor hebben wij veel aanvullende werkzaamheden moeten uitvoeren om de juiste verantwoording van de bestede gelden vast te kunnen stellen. Dit is reeds met de voorzitter van de rekeningencommissie in detail besproken.

Nul-verantwoordingen

Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze '0' terecht is ingevuld. U hebt dit aan ons bevestigd.

IMG-bijlage

Bij de controle van de IMG-bijlage die uw gemeente aan moet leveren bij de Provincie hebben wij eveneens geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd.

Naleving Wet Normering Topinkomens

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing. Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt.

De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2020 niet meer bedragen dan € 201.000 per jaar.

Daarnaast dienen gemeenten de salarissen openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief - als aan bepaalde voorwaarden is voldaan - ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

Wij hebben geconcludeerd dat de WNT-verantwoording zoals opgenomen in de jaarrekening 2020 juist is.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Belangrijkste bevindingen uit onze controle

De beoordeling door het college van burgemeester en wethouders van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of overtredingen van wet- en regelgeving

Het college van burgemeester en wethouders is primair verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en voor de naleving van wet- en regelgeving.

Recente ontwikkelingen laten zien dat de handhaving van anticorruptie-wetgeving aan globalisering onderhevig is, waardoor ook gemeentes in toenemende mate te maken krijgt met anti-corruptieregels.

Als onderdeel van onze interim-controle hebben wij uw organisatie gevraagd om inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude of van het overtreden van wet- en regelgeving (corporate compliance), inclusief de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat u daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met het personeel en met de gemeenteraad (of de Rekeningencommissie).

Tijdens deze gesprekken heeft uw organisatie aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's, waaronder het belang van corporate compliance en de analyse van corruptievraagstukken.

Hierbij heeft uw organisatie ook voorbeelden gegeven van de manier waarop zij deze beheerst. Onderdeel van de beheersing van de frauderisico's is de intern opgestelde (fraude)risicoanalyse.

De interne frauderisicoanalyse komt tot stand door middel van een risico-inventarisatie en -analyse per afdeling. Interne procedures en processen moeten periodiek worden geanalyseerd op de risico's van fraude en integriteit.

Het uitvoeren van een frauderisicoanalyse speelt een cruciale rol in het ontwikkelen en in stand houden van een effectieve interne beheersing. Dergelijke risicoanalyses maken inzichtelijk op welke plaatsen mogelijk niet integer gedrag kan plaatsvinden, en wat de kwetsbare functies, processen en activiteiten zijn. Bovendien dragen ze bij aan het risicobewustzijn en aan het vermogen om snel te reageren in het geval van signalen van fraude.

Voorgaande jaren hebben wij met de ambtelijke organisatie en in de Rekeningencommissie veelvuldig gesproken over de interne frauderisicoanalyse. Deze analyse is inmiddels geactualiseerd en in de vergadering op 15 februari 2021 met de leden van de Rekeningencommissie besproken.

Wij hebben begrepen dat het Integriteitsbeleid inmiddels ook is opgesteld en in het 'Bedrijfsvoeringsoverleg' is vastgesteld.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

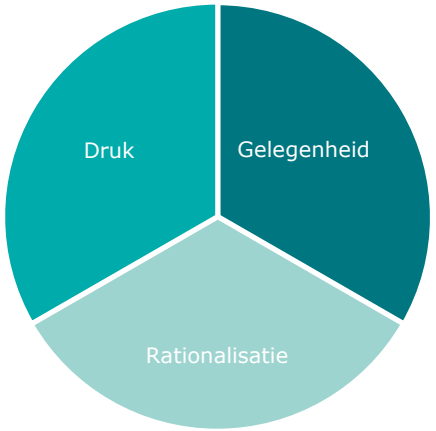
Belangrijkste bevindingen uit onze controle

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college van burgemeester en wethouders, inclusief het invoeren en onderhouden van interne beheersings-maatregelen met betrekking tot de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en de efficiency van de bedrijfsvoering, en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat, als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Interne beheersing

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Interne beheersing

De belangrijkste bevindingen uit onze managementletter 2020

Tekortkomingen in de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2020 een interim-controle uitgevoerd.

Deze interim-controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze managementletter van november 2020. De belangrijkste bevindingen zoals opgenomen in de managementletter zijn:

- Interne beheersing:
  - verder versterken van de interne beheersing in de diverse processen;
  - automatiseringsomgeving: IT-audit nog onderhanden.
- Opnemen van PGB bestedingen in de jaarlijkse CEO onderzoeken zoals uitgevoerd door I&O research.

Tijdens de controle van de jaarrekening 2020 hebben wij geen andere belangrijke bevindingen geconstateerd met betrekking op de interne beheersingsomgeving. In het najaar 2021 zullen wij de opvolging van onze aanbevelingen uit voorgaande managementletters toetsen, wel hebben wij al vastgesteld dat de PGB-bestedingen dit jaar al onderdeel van de CEO-onderzoeken zijn geweest.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving verdient de aandacht

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel over de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken over de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen hebben betrekking op de onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij geen volledigheid pretenderen.

De IT-omgeving en een adequate opzet en werking daarvan nemen een steeds dominantere plaats in binnen uw organisatie, met het oog op een betrouwbare geautomatiseerde gegevensverwerking. Daarmee krijgt de IT ook een dominantere positie in onze controleaanpak en -uitvoering.

U heeft een IT-audit uit laten voeren en een ISAE3402 type II-verklaring over 2020 verkregen. Net als voorgaande jaar zijn wij nog met uw medewerkers en de externe IT-auditor in gesprek over de scope van de opdracht en zijn voornemens de uitgevoerde werkzaamheden te beoordelen om vast te stellen in hoeverre deze bijdragen aan de financial audit. Het is nog niet mogelijk geweest om bij de IT-auditor de dossierreview uit te voeren, derhalve kunnen wij nog geen uitspraken doen over het uitgevoerde IT-onderzoek.

Wij hebben derhalve voor onze jaarrekeningcontrole 2020 géén gebruik kunnen maken van de door uw gemeente getroffen geautomatiseerde beheersingsmaatregelen in applicaties, omdat die direct afhankelijk zijn van de betrouwbare en continue werking van de IT-omgeving. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de maatregelen die zijn opgenomen in de digitale workflow inkoopfacturen.

Om alsnog voldoende zekerheid te krijgen hebben wij aanvullende gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Uit deze controlewerkzaamheden volgen geen bijzonderheden.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Interne beheersing

Overeenkomstig artikel 2:393, lid 4 van het Burgerlijk Wetboek zijn wij verplicht om onze bevindingen te rapporteren met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van uw geautomatiseerde gegevensverwerking.

Onze controle heeft geen aangelegenheden geïdentificeerd die op dit gebied aan u gerapporteerd moeten worden, anders dan de waarnemingen zoals hiervoor beschreven.

Rechtmatigheidsverantwoording

In onze boardletter 2020 en het accountantsverslag 2019 hebben wij gerapporteerd over de op handen zijnde rechtmatigheidsverantwoording. De rechtmatigheidsverantwoording is vanaf 2021 een onderdeel van de jaarrekening, waarbij het college verantwoording aflegt over de rechtmatigheid in de betreffende jaarrekening. De gemeenteraad bepaalt in het normenkader deze grens. De raad heeft hierbij de keuze om minder (3%) of meer (0%) nauwkeurig te worden geïnformeerd over eventueel geconstateerde bevindingen inzake de rechtmatigheid. U heeft gekozen voor een verantwoordingsgrens van 1%.

Hieronder hebben wij de aandachtspunten nogmaals samengevat opgenomen:

- Het college van burgemeester en wethouders zal een uitspraak moeten doen over de vraag of afgelopen jaar rechtmatig is gehandeld.
- De rechtmatigheidsverantwoording is een onderdeel van de jaarrekening, waarbij voor de gemeente een verantwoordings-grens geldt van maximaal 3% en minimaal 0% van de totale lasten.
- De gemeenteraad bepaalt in het normenkader deze grens. De raad heeft hierbij de keuze om minder (3%) of meer (0%) nauwkeurig te worden geïnformeerd over eventueel geconstateerde bevindingen inzake de rechtmatigheid.
- Stel een gedeelde ambitie vast voor de te stellen eisen aan de kwaliteit van de interne bedrijfsvoering.
- Neem in de ambitie ook mee de te stellen eisen aan de kwaliteit van de geautomatiseerde omgeving.
- Stel een stappenplan en groeipad vast voor het bereiken van de gewenste kwaliteit.

Overige aangelegenheden

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Overige aangelegenheden

In dit onderdeel geven wij een samenvatting van overige aangelegenheden en bepaalde vereiste communicaties.

Onze communicatie met het management

Wij hebben het management ter confirmatie een aantal schriftelijke bevestigingen gevraagd aangaande zijn verantwoordelijkheden inzake financiële verslaggeving.

Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders de schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Geen meningsverschil met college en ambtelijk management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het management geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle.

Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het management en de medewerkers van de gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bijlagen

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van niet-gecorrigeerde controleverschillen boven de rapportagedrempel van € 800.000 (zijnde 10% van de goedkeuringstolerantie) of kleinere controleverschillen die wij kwalitatief materieel achten.

Aard van de controleverschillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	N.v.t.	N.v.t.
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode	**€ 458.000**	**€ 458.000**
In 2020 heeft de gemeente de voorziening Tozo ad € 458.000 gevormd. Echter op basis van de ontvangen informatie, is hier geen sprake van een verplichting jegens derden en vallen deze nog te besteden gelden onder de bestemmingsreserves.	€ 458.000	€ 458.000
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout	N.v.t.	N.v.t.
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	**€ 458.000**	**€ 458.000**
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/Etc.)	N.v.t.	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	
Totaal rechtmatigheidsfouten	**€ 458.000**	

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van onzekerheden in de controle boven de rapportagedrempel van € 800.000 (zijnde 10% van de goedkeuringstolerantie) of kleinere controleverschillen die wij kwalitatief materieel achten.

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
	N.v.t.	N.v.t.
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole	N.v.t.	N.v.t.
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/etc.)	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid	N.v.t.	
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole	N.v.t.	

Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders de schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen. Hierin bevestigt het college de in de overzichten opgenomen niet gecorrigeerde fouten en/of onzekerheden. Dat houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college van burgemeester en wethouders heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

* In het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Kadernota Rechtmatigheid 2018 en het normenkader 2020 dat op 1 februari 2021 door de gemeenteraad is vastgesteld is het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid opgenomen.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen

De onderstaande tabel bevat alle afzonderlijk geïdentificeerde en gecorrigeerde afwijkingen boven de rapportagedrempel van € 800.000 (zijnde 10% van de goedkeuringstolerantie). of kleinere controleverschillen die wij kwalitatief materieel achten.

Aard van de gecorrigeerde controleverschillen	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Feitelijke controleverschillen		
De in 2020 vooruitbetaalde rente en aflossing ad € 1.088.000 voor een langlopende lening was onterecht in mindering gebracht op de netto vlottende schulden in plaats van presentatie onder de vooruitbetaalde bedragen (overlopende activa).	Herrubricering	Herrubricering
Inschattingverschillen	N.v.t.	N.v.t.
Geprojecteerde (inschattings)verschillen	N.v.t.	N.v.t.
Totaal	**N.v.t.**	**N.v.t.**

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening. De tabel hierna bevat een weergave van die onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron van de toelichtingsvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Diverse tekstuele- en presentatie-gerelateerde aanpassingen zijn doorgevoerd in de voorliggende jaarrekening 2020. Er resteren geen materiële tekortkomingen in de toelichtingen van de jaarrekening 2020.	N.v.t.	N.v.t.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Bijlage B1a - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen. Per regeling wordt in een tabel aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Onderstaand treft u deze tabel aan.

Sisacode	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
FIN B1	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Geen	€ 0	N.v.t.
BZK C1	Specifieke uitkering reductie energiegebruik	Geen	€ 0	N.v.t.
BZK C9	Woningbouwimpuls eerste tranche	Geen	€ 0	N.v.t.
BZK C31	Maatregel huisvesting kwetsbare groepen	Geen	€ 0	N.v.t.
OCW D1	Regeling inzake regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten 2020	Geen	€ 0	N.v.t.
OCW D1A	Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten 2016-2021	Geen	€ 0	N.v.t.
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Geen	€ 0	N.v.t.
OCW D10	Volwasseneneducatie	Geen	€ 0	N.v.t.
OCW D11	Verlening extra financiële middelen specifieke uitkering RMC-functie	Geen	€ 0	N.v.t.
OCW D12	Regeling inzake de regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten 2021	Geen	€ 0	N.v.t.
OCW D12A	Regionale maatregelen voortijdig schoolverlaten 2020-2024	Geen	€ 0	N.v.t.
IenW E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai	Geen	€ 0	N.v.t.
Prov. Overijssel E10B	Regeling Specifieke Uitkering Snelfietsroutes (2019-2022)	Geen	€ 0	N.v.t.
Prov. Overijssel E17B	Regeling SPUK MaaS-Pilots	Geen	€ 0	N.v.t.
IenW E19	Regeling specifieke uitkering uitvoeringspilots Ruimtelijke Adaptatie tweede tranche	Geen	€ 0	N.v.t.
IenW E20	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2021	Geen	€ 0	N.v.t.
EZK F1	Regeling aankoop woningen door een hoogspanningsverbinding	Geen	€ 0	N.v.t.
EZK F9	Extern Advies Warmtetransitie	Geen	€ 0	N.v.t.
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2020	Geen	€ 0	N.v.t.
SZW G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente 2020	Geen	€ 0	N.v.t.
SZW G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) _gemeentedeel 2020	Geen	€ 0	N.v.t.
VWS H1	Ministeriële regeling heroïnebehandeling	Geen	€ 0	N.v.t.
VWS H4	Specifieke uitkering Sport	Geen	€ 0	N.v.t.
VWS H7	Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling	Geen	€ 0	N.v.t.
VWS H8	Specifieke uitkering voor lokale Sportakkoorden (Regeling Sportakkoord)	Geen	€ 0	N.v.t.
VWS H9	Specifieke uitkering opzet expertisecentra jeugdhulp 2020	Geen	€ 0	N.v.t.
Totaal			**€ 0**	
Strekking controleverklaring rechtmatigheid		**Goedkeurend**		
Strekking controleverklaring getrouwheid		**Goedkeurend**		

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Bijlage B1b - Bevindingen SiSa-bijlage Tozo 2020

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die onder SiSa vallen. Per regeling wordt in een tabel aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Onderstaand treft u deze tabel aan.

Sisacode	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
G4	Tozo 1_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	Geen	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	Geen	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen (toepassing artikel 21, lid 3 Besluit 17 april)	Geen	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 2_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	Geen	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 2_exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	Geen	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 3_geen identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet en geen identificatie DigiD in combinatie met BRP of Suwinet	Geen	€ 0	N.v.t.
G4	Tozo 3_exclusief identificatie volgens artikel 17, lid 3 Participatiewet	Geen	€ 0	N.v.t.
G4	Omvang vorderingen levensonderhoud (jaar T) Tozo 1 (i.v.m. verstrekte voorschotten op Tozo-aanvragen levensonderhoud welke zijn ingediend vóór 22 april 2020)	Geen	€ 0	N.v.t.
Totaal			**€ 0**	
Strekking controleverklaring rechtmatigheid		**Goedkeurend**		
Strekking controleverklaring getrouwheid		**Goedkeurend**		

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Bijlage B2 - Bevindingen controle IMG-bijlage 2020

Per beschikking van de provincie Overijssel wordt in onderstaande tabel aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.

Beschikking	Projectnaam	Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
1700017939	NRO in de performance Factory	Geen	€ 0	N.v.t.
1500050337	Verbindingszone Stads campus-Binnenstad	Geen	€ 0	N.v.t.
Totaal			**€ 0**	

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Enschede

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de "Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)" en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.
Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Enschede in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersings-maatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheids-vereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen.
  De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde 'onafhankelijkheids-evaluatie'), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een gemeenteraad, raadscommissie of auditcommissie, overwegen wij ook een van deze instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om komend boekjaar teamleden bij de gemeente Enschede te rouleren.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente Enschede

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente of een bij de gemeente betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben ontvangen of verstrekt, en zijn daarom van mening dat geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Bijlage D - Toelichting grondexploitaties

Het controleproces van de waardering van de voorraad onderhanden werk

De risico's voor de bouwgronden in exploitatie zijn in essentie terug te brengen tot de 5 P's[1]:

- **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? De marktbehoefte bepaalt immers wanneer de gemeente welke projecten kan realiseren.
- **Programmering:** economische ontwikkelingen leiden continu tot (belangrijke) wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse gemaakt van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavels, appartementen, etc.) in relatie tot de huidige marktvraag?
- **Prijs:** de prijzen van woningen en dus van grond stijgen nog steeds. Ook is deze ontwikkeling voor bedrijventerreinen te zien. Voor kantoorontwikkeling daarentegen staat de afzet onder druk. Is afgewogen welke prijzen realistisch zijn, rekening houdend met het risico dat ontwikkelaars gronden bij te hoge prijzen later of in het geheel niet afnemen maar ook rekening houdend met het risico dat de prijzen op enig moment stabiliseren of zelfs dalen?
- **Plankosten:** door de toenemende vraag naar woningen hiermee dus eveneens naar bouwcapaciteit is er sprake van een toenemende stijging van de bouwkosten. Is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd en welke prijzen bovenwaarts moeten worden bijgesteld als gevolg van de grotere vraag en de hierbij behorende prijsontwikkelingen?
- **Parameters:** zijn de parameters voor kosten- en opbrengstenstijgingen opportuun beredeneerd vanuit de huidige situatie en de best mogelijke inschatting inzake de toekomstige ontwikkeling van de grondprijzen en plankosten?

De 5 P's vormen de basis voor de actualisatie van de bouwgronden in exploitatie en komen tezamen in de grondexploitatieberekeningen. Bij onze beoordeling van de door de gemeente Enschede gehanteerde veronderstellingen voor actualisatie van de bouwgronden in exploitatie hebben wij het volgende in overweging genomen:

- Of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken, onderling afhankelijk en intern consistent zijn, en of ze redelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd.
- Of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen; met andere woorden: is er consistentie met de algemene economische omgeving en de economische omstandigheden in/bij de gemeente?
- Of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de raad.
- Of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (met andere woorden: is historische informatie representatief voor toekomstige situaties?).

Als onderdeel van de controle van de waardering bouwgronden in exploitatie voeren wij een risicoanalyse uit ter bepaling van het risicoprofiel van de individuele grondexploitaties en de hierdoor bestaande kans op een materiele fout in de waardering ervan. Hierbij betrekken wij de huidige boekwaarde, het geprognosticeerde resultaat en de aard en omvang van de nog te realiseren baten en lasten (liggen hier al contracten/overeenkomsten aan ten grondslag of niet, etc).

1. Waar in de uitleg over woningen wordt gesproken kan ook gelezen worden bedrijven / kantoren.

Bestuurlijke samenvatting controle 2020
Onze belangrijkste conclusies voor de controleverklaring
Bevindingen van de controle 2020
De financiële positie van uw gemeente
Belangrijkste bevindingen uit onze controle
Interne beheersing
Interne beheersing
Overige aangelegenheden
Overige aangelegenheden
Bijlagen
Bijlage A1a - Niet-gecorrigeerde controleverschillen
Bijlage A1b - Onzekerheden in de controle
Bijlage A2 - In de controle opgenomen aanpassingen
Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen
Bijlage B1 - Bevindingen controle SiSa-bijlage 2020
Bijlage B2 – Bevindingen controle IMG-bijlage 2020
Bijlage C - Onafhankelijkheidsbevestiging
Bijlage D – Toelichting grondexploitaties

Bijlage D - Toelichting grondexploitaties

Naast de hiervoor genoemde elementen speelt bij de risicoclassificatie van de individuele projecten ook de aard van het project, de programmering en de doorlooptijd een belangrijke rol. Binnenstedelijke herstructurering zorgt immers voor een grotere complexiteit, doordat bestaande ruimte her-ontwikkeld wordt en dit type projecten hierdoor (financieel gezien) gevoeliger is voor risico's dan volledig nieuw uit te leggen locaties. Een langere doorlooptijd van projecten zorgt voor een hoger risicoprofiel doordat de schatting van kosten en opbrengsten van projecten subjectiever wordt naarmate de doorlooptijd toeneemt.

1. Waar in de uitleg over woningen wordt gesproken kan ook gelezen worden bedrijven / kantoren.

Deloitte.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL", its global network of member firms, and their related entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global" and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL does not provide services to clients. Please see www.deloitte.nl/about to learn more.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries serves four out of five Fortune Global 500® companies. Learn how Deloitte's approximately 264,000 people make an impact that matters at www.deloitte.nl.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms, or their related entities (collectively, the "Deloitte network" is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.

© 2021 Deloitte The Netherlands

